॥ २० ॥ इतिशांति० मोक्ष० नै० भा० पंचदशाधिकत्रिशततमोऽध्यायः ॥ ३१५ ॥ ॥ ७ ॥ सांख्यज्ञानमिति ॥ १ ॥ एकैवचर्याशमाद्यनुष्ठानंययोस्तौ अनिधनौमृत्युनाशकौ ॥ २ ॥
पृथगिति उभाविति द्वितीयांतमनुकृष्यते ॥ ३ ॥ ४ ॥ उत्क्रमणकालेदेहिनंरोदयंतीतिरुद्राःप्राणाइंद्रियाणिचतान्येवप्रधानभूतान्यालंबनानियेषुतान् तथाचसूत्रं प्रच्छर्दनविधारणाभ्यांवाप्राणस्यविषयवती
चाप्रवृत्तिरुत्पन्नामनसःस्थितिनिबंधिनी प्रच्छर्दनंरेचकः विधारणंपूरकपूर्वकःकुंभकः तथानासिकायेधारयतोगंधसंवित् जिव्हाग्रेरससंवित् तालुनिरूपसंवित् जिव्हामध्येस्पर्शसंवित् जिव्हामूलेशब्दसंवित्

येत्वन्येतत्त्वकुशलास्तेषामेतन्निदर्शनं ॥ अतःपरंप्रवक्ष्यामियोगानामनुदर्शनं ॥ २० ॥ इतिश्रीमहाभारतेशांति० मोक्ष०याज्ञवल्क्यजनकसंवादेपं
चदशाधिकत्रिशततमोऽध्यायः॥ ३१५॥ ॥७॥ याज्ञवल्क्यउवाच सांख्यज्ञानंमयाप्रोक्तंयोगज्ञानंनिबोधमे ॥ यथाश्रुतंयथादृष्टंतत्त्वेननृप
सत्तम ॥ १ ॥ नास्तिसांख्यसमंज्ञानंनास्तियोगसमंबलं॥ तावुभावेकचर्यौतावुभावनिधनौस्मृतौ ॥ २ ॥ पृथक्पृथक्प्रपश्यंतियेप्यबुद्धिरतानराः॥ वयंतुरा
जन्पश्यामएकमेवतुनिश्चयात्॥ ३॥ यदेवयोगाःपश्यंतितत्सांख्यैरपिदृश्यते ॥ एकंसांख्यंचयोगंचयःपश्यतिसतत्त्ववित्॥ ४॥ रुद्रप्रधानानपरान्विद्धियोगा
नरिंदम॥ तेनैवचाथदेहेनविचरंतिदिशोदश॥ ५॥ यावद्धिप्रलयस्तातसूक्ष्मेणाष्टगुणेनह॥ योगेनलोकान्विचरन्सुखंसंन्यस्यचानघ॥ ६॥ वेदेषुचाष्टगुणि
नंयोगमाहुर्मनीषिणः॥ सूक्ष्ममष्टगुणंप्राहुर्नेतरंनृपसत्तम॥ ७॥ द्विगुणंयोगकृत्यंतुयोगानांप्राहुरुत्तमं॥ सगुणंनिर्गुणंचैवयथाशास्त्रनिदर्शनं॥ ८॥

तत्रवायुधारणायाःफलंविचरंतिदिशोदशेत्युक्तंखेचरत्वंप्राप्नुवंतीत्यर्थः ॥ ५ ॥ अष्टगुणेनपुर्यष्टकमयेनसूक्ष्मशरीरेणसंन्यस्यसंन्यासंचदेहस्यसुखंयथेच्छंकुरु एतद्यद्दृष्टंफलंमोक्षांतेषुयोगधर्मेषुश्रद्धोत्पादनार्थं
मुक्तंनतुयोगिनामवश्यादरणीयं ॥ ६ ॥ वेदेष्विति अष्टगुणिनंअणिमाद्यष्टगुणवंतं नित्ययोगेमत्वर्थीयः अष्टगुणंअष्टांगं प्राणायामःप्रत्याहारोध्यानंधारणातर्कःसमाधिःषडंगाइतिमैत्रायणीयोपनिषदिषडेवां
गान्युक्तानितथापियमनियमाभ्यांश्रुत्यंतरोक्ताभ्यांसहाष्टसंख्याबोध्या अत्रसूक्ष्ममित्युक्तेःपूर्वस्यस्थूलत्वंमंदाधिकारित्वंचोक्तं तर्कोयोगसिद्धिषूपस्थितासुदोषोन्नयनं ॥ ७ ॥ द्विगुणंद्विप्रकारं तदेवाह
सगुणंसबीजं निर्गुणंनिर्बीजं ॥ ८ ॥

Digitized by Google